

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

141. An sit valida dispensatio, si foemina repudiavit legatum ad finem
obtinendi dispensationem ob paupertatem? Et quid sentiendum est, si
antequam mitteret Romam, vel postquam misit, ,antequam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

1. Confirmatur opinio supradicta ex doctrina Molinæ de Inst. tract. 2. disp. 81. & Basilij Pontij de Matr. lib. 5. cap. 5. num. 14. quærentium, an si lex vel statutum decernat, ut testamentum sine solemnitate factum nullam faciat fidem in iudicio, & extra iudicium, an censetur ipso facto etiam quoad forum conscientie irritare testamentum sine tali solemnitate conditum. Et respondent, per huiusmodi legem seu statutum nullam auferri vim à testamento sine tali solemnitate facto, si alias valeat iure gentium, & naturali inspecto, sed solum decerni, ut tale testamentum non faciat fidem, sitque insufficientis, ut ex illo quicquam vel in iudicio, vel extra iudicium proderit, & ita per tale testamentum non posse impediri hæres ab intestato, quin hæreditatem obtineat per iudicis sententiam, vel etiam abque iudicis sententia. & hoc idem probabile putat Ioanes de Lugo, tom. 2. de Inst. d. l. a disp. 22. num. 263. si enim lex vellet ipso facto reddere testamentum huiusmodi nullum omnino, etiam in foro conscientie, dixisset, ut testamentum aliter factum non valeat. Verum, his non obstantibus, Salonijs in 2. 2. D. T. homo, quest. 5. de dominio, art. 3. & Valquez opuscul. de testament. cap. 3. dub. 1. numer. 1. putant in hoc casu, legem, seu statutum reddere nullum, & irritum testamentum ipso facto etiam in foro conscientie quia eo ipso quod lex statuit, ut nullam faciat fidem etiam extra iudicium, vult nullam habere vim etiam quoad forum conscientie, alioqui illa verba, etiam extra iudicium, nihil operarentur. Vnde Ego puto, vitæque sententiam probabilem esse; sententiæ tamen Pontij, & Molinæ tanquam probabiliori magis ad hæreo.

3. Sed quia casus propositus in titulo resolutionis est factus, ut dixi, practicabilis, nota quod affirmatiuam sententiam, quam superius docui post hæc scripta inueni docere nostrum amicissimum, & doctum Palqualigum in decisionibus variis, deci. 4. 1. ubi probat, ad perfectionem gratiæ sufficere, quod signetur supplicatio, quia gratia non habet aliam causam efficientem, nisi voluntatem Pontificis, seu Principis; vnde hæc posita, & manifestata per scripturam, qualis est signata supplicationis, habetur completa ipsa gratia; nam posita completa, & perfecta causa habetur completus, & perfectus effectus. Expeditio autem litterarum non continet aliquod complementum gratiæ, sed tantum authenticacionem in foro fori, & inseruiunt, ut auctoritatiue constet de concessione. Clausulæ autem illæ, quæ apponuntur in litteris non pertinent ad concessionem gratiæ, quasi sine ipsis non habeatur concessio, sed licet formolæ vilitatæ litterarum; sunt enim formolæ explicationis concessionis non autem forma concessionis; sed supponunt concessionem factam iuxta formam supplicationis petitoræ; quia signatio supplicationis facit, quod intelligitur concessum quicquid in ipsa petum fuit; & pertinent tantum ad stylium Curie, quo concessio facta expediri, & explicari solet. Ex quibus patet, quod potest quis vti sibi gratia facta à Pontifice ante expeditionem litterarum, quantum spectat ad forum conscientie, quia ante expeditionem habetur perfecta conscientie, quia licet non admittatur in foro fori, in foro tamen conscientie valet; quia iam de ipsa constat apud tale forum. Hæc Palqualigus, quæ etiam superius firmat Sanchez, & Bossius, quibus prorsus adhæreo.

RESOL. CXLI.

An sit valida dispensatio, si femina repudiavit legatam ad finem obtinendi dispensatione ob paupertatem? Tom. III.

Et quid sentiendum est, si ante quam mitteret Romanam, vel postquam misit, antequam Pontifex dispense- ret, instituta sit in prædicta hæreditate, vel legato? Et an valida sit dispensatio, si femina, quæ dote sufficiens caret, ut nubat exiraneo, ad obtinendam dispensationem alleget se inmutam remansuram ob defectum dotis, si non nubat cum consanguineo, &c? Ex part. 8. tit. 3. Ref. 94.

§. 1. **N**egatinè respondet Sanchez lib. 8. disp. 19. num. 27. ubi sic ait. Difficultas est, quando femina verè carebat dote, quando dispensatio impetrata est ratione dotis incompetentis: ac antequam expediret per ordinatum, est instituta hæres; aut legataria maximæ quantitatis, an tunc possit hæreditatem hanc, aut legatum repudiare, ne ea effecta diues frustretur dispensationis valore, quasi cessante causa; Et quidem si femina cederet, aut renunciaret in fauorem alicuius, manifestum est iam illam acquisisse hæreditatem, vel legatum, & effectam fuisse diuitem. Cum in ea cessatione includatur prius natura tacita aditio (vt probauit lib. 6. disputat. 4. numer. 17.) ac proinde renuntiatio illa dolosa non proderit, sicut si a principio facta esset. At difficultas est, an possit absolute renunciare hæreditati illi, vel legato, ne dispensationis effectu defraudetur; Et patet negantem suaderi, quod in foro conscientie non hec hæc renunciatio in creditorum fraudem (vt probauit lib. 6. disputat. 4. num. 9.) sed id beneficium in solo foro externo prodest. Ergo saltem in foro conscientie dispensatio illa cessabit. Et confirmatur, quia si legatum consistat in specie, transfertur dominium in legatarium à die mortis testatoris, non expectata hæreditatis aditione. l. à Titiossi. de iuris. Cum ergo domina effecta iam sit illius legati, cessabit paupertas, ac subinde dispensatio. Sed his non obstantibus, existimo integrum esse in vtroque foro huic femine renunciare illi hæreditati, vel legato: antequam tacite, vel expresse acceptet, ne valor dispensationis cesset, siue renunciarit, antequam mittat Romanam pro dispensatione obtinenda, siue postquam Pontifex illam expedit. Ducor quod iura concedant prædictam renunciacionem hæreditatis, vel legati, censeantque id non esse proprium patrimonium minui, sed tantum non acquirere (vt explicauit lib. 6. disputat. 4. numer. 8.) ubi etiam ostendi dominium legati non acquiri perfecte, sed dependenter ab acceptatione. Ergo potest in vtroque foro hæc femina iure illo sibi per leges concessio vti; ne acquisitio illa nota sibi sit. Quia quamuis in fraudem creditorum, dicendum sit diuersimode in foro interno, & externo: eo quod lex iustitiæ quæ creditoribus debitor tenetur, obligat ad acquirendum, quando alias non est soluendo. At in nostro casu non est cur inter vtrumque forum differentia constitutatur.

2. Cum nulla sit alia lex ad acquirendum obligans, nec fraus Pontifici fiat, non enim tenetur hæc diuitias in suum damnum acquirere. Quare idem sentio, si antequam mitteret Romanam, vel postquam misit, antequam Pontifex dispense- ret, instituta sit in prædicta hæreditate, vel legato: potest enim illis simili modo renunciare ad effectum prædictæ dispensationis obtinendæ. Quia in hoc nulla fraus versatur, cum nil de patrimonio deperdat, sed tantum non acquirat; nec ad acquirendum aliqua lege obligetur. Non tamen poterit vti dispensatione, si nolit renunciare, nec acceptare; quippe verè non est pauper, ut potè quæ adhuc ius ad rem acquisitum per testatoris mortem retinet.

Z 3. Quod

JUANAE
Omnia
O. III. IV. V
E. III

Sup. hoc
ge. de
nam de
præsentat
infra 8.
huius

3. Quod si hæres, vel legataria instituta sit, at institutionis inscilia, eò quòd fuit in partibus remotissimis, misit Roman, pro obtinenda dispensatione, allegando paupertatem, & concessa sibi ea dispensatione inuit matrimonium, ac post initum peruenit ad eius notitiam institutio, potest acceptare, nec defraudabitur suo valore matrimonium; quia vera paupertas allegata est Pontifici, cum nondum hæc acceptasset, & inscilia fuerit huius iuris ad rem: & hanc pie credendum est, esse Pontificis mentem, ne dispensationes, & matrimonia periculo exponatur: & cessatio causæ postquam effectus illius consummatus est, nil obest, vt suo loco dicemus Huesusque Sanchez.

4. Sed aduersus illum insurgit Ochaguaia de Sacramento, tractat. 4. de Matrimon. dispensat. quest. 6. numer. 12. sic asserens. Nullo tamen modo meretur dispensationem, quicquid contradicat Sanchez, femina illa, quæ repudiatur hereditatem ad se delatam, antequam eam acceptet ad hunc tantum finem obtinendi dispensationem à Pontifice, quia his fraudibus aperitur via ad sapius contrahendum matrimonium cum consanguineis, quod vitare contendit Ecclesia. Unde cum ista paupertate dispensatio à Pontifice obtenta inualida esset, & subreptitia, nisi modus paupertatis explicaretur Pontifici. Ita ille.

5. Verum nouissimè sententiam Sanchez amplexus est Pater Auerfa de Sacramento, Matrimon. quest. 19. sect. 4. vbi loquens de causis sufficientibus ad dispensandum, sic asserit. Tertia causa est inopia personæ, præsertim defectus dotis competentis in femina, quando inter coniunctos paratus est aliquis eam dotare, vel absque dote competenti accipere. Et censetur femina pauper, ac dote deficiens, quando non habet tantam, quanta requiritur, & consuetra est, vt nubat pari. Etiam si habeat parentes diuites, quos tamen cogere non possit ad competenter dotandam, vel qui non possint se in vita sua tanta bonorum parte priuare, quanta requiritur ad competentem dotem sibi tribuendam. Item etiam si habeat fratres, aut alios propinquos diuites, à quibus sperat agendam sibi dotem: quia non per hanc spem definit in statu præsentis esse pauper. Rursus etiam si habuerat antea magnam facultatem, sed ei cesserat: dummodo tamen hoc non fecerit in fraudem ad finem obtinendi titulo paupertatis dispensationem impedimenti. Si inquam habuerat; quia si nondum habuisset, sed fuisset solum instituta hæres, aut legataria, & noluit acceptare, & acquirere talem facultatem animo sibi prouidendi per impetrationem dispensationis; id non obstat, quominus habeat iustam causam impetrandi ob paupertatem, vt concedit Sanchez. Hæc Auerfa.

6. Nota hic cum Ochaguaia vbi supra, validam esse dispensationem, si femina, quæ dote sufficienti caret, vt nubat extraneo, ad obtinendam dispensationem à Pontifice; vt nubat consanguineo, alleget se innuptam remansuram ob defectum dotis, si non nubat consanguineo, quamuis hæc alias innupta remansura esset propter multitudinem filiorum, propter deformitatem, vel alias causas: quia Pontifex eò tendit, ne ista maneat innupta, & illa quo plures defectus habet, eo maiore dote indiget, & difficilius nubet cum periculo incontinentiæ, quare tunc dispensatio vtilis est ad hoc, vt possit contrahi matrimonium, & valida.

Sup. hic causis lege supra doctrina Ref. 124. si-guanter §. 2.

RESOL. CXLII.

An quis possit libere contrahere, si dubitet de impedimento ante matrimonium contractum?

Et quid, si autem dubites, an impedimentum habeas, eo quod scias te habuisse verum impedimentum, nescias tamen, an obtinueris veram dispensationem. Ex part. 8. tr. 3. Ref. 95.

§. 1. AD hoc dubium affirmatiuè respondet Caramel Theolog. moral. lib. 3. n. 1347. vbi sic ait. In dubio, an detur impedimentum ante matrimonium contractum, potes libere contrahere sine dispensatione. Patet, quia standum est pro tua possessione libertatis: ita vniuersaliter Ioannes Sanchez in selectis, disput. 43. numer. 44. quod est intelligendum de homine libero, & nulli certo impedimento obnoxio; tunc enim datur vera libertatis possessio. Si autem dubites, an impedimentum habeas, eo quod scias te habuisse verum impedimentum, nescias tamen an obtinueris validam dispensationem, tunc etiam standum pro possessione est, & cum impedimentum in possessione sit, censendum impedimentum.

2. Emanuèlem Sà, virum aliàs ingenio forti, claro, imò & audaci prædium, video, verb. dispensatio, n. 1. in re clarissima herentem, & scrupulizantem, in tali casu desiderat recurri ad Episcopum, vt declarat, quòd non requiritur dispensatio; aut si & ipse dubitet, vt in dubio dispense. Sed nescio an secuta sit illa Episcopi declaratio, raro enim ipsi tam docti, vt præponi debeant Theologiæ Professoribus. Felix iudicio Belgium, ab ipso enim erectionis initio, Episcopatus doctissimos viros præfexit, sed ignorare Sà non poterat in multis Prouinciis ad summas dignitates nobiles, aut fortè diuites promoueri, & in tali casu quid facturus esset cum Episcopi declaratione non scio. Illa quidem dispensatio in dubio concessa nocere non possit; hic non solum requiritur, quid possit, sed quid debeat fieri; & dicimus dispensationem illam in dubio non debere peti, sed posse, multa enim inuitalia possunt licite fieri. Ita Caramel.

RESOL. CXLIII.

An dispensatio prima vice, qua illa vitium, extinguatur? Ex part. 5. tr. 1. 4. & Misc. 2. Ref. 30.

§. 1. VT, v. g. emisit quis votum castitatis, vel Religionis, & obtinet dispensationem contrahendi matrimonium, non obstante voto, queritur an iste semel tantum possit inire matrimonium ex vi dicte dispensationis, an sapius, Sanchez. de matr. tom. 1. lib. 8. disp. 11. docet dispensationem non extingui prima vice si absolutè concedatur, sed ex vi illius sapius posse celebrari matrimonium, quia in eo casu tollitur votum, quod impediebat matrimonium, tale ergo votum nunquam obstat, etiam si sapius vouens velit contrahere matrimonium, & ideo asserit Sanchez dispensationem concessam in voto, non secundum se totum, sed secundum partem; vt ad celebrandum matrimonium, si causa semper permaneat, propter quam dispensatio concessa est, semper ac sapius professe, vt matrimonium licite celebretur. Imò eandem doctrinam defendit in eo casu, quo dispensatio tantum sit concessa ad contrahendum matrimonium cum certa quadam persona, scilicet cum in eius fauorem concessa est talis dispensatio, posse contrahere eum quilibet femina, dū tamen causa dispensationis vim habeat respectu cuiuslibet femine, scilicet periculum incontinentiæ, quod quis proposuit Pontifici, vt eum eo dispensearet.